

BG

BG

BG

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 25.11.2010
COM(2010) 687 окончателен

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ**

**ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2009 г. ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕТО НА
ИНСТРУМЕНТА ЗА ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНА ПОМОЩ (ИПП)**

SEC(2010) 1430

Обобщение

В настоящия доклад са представени дейностите, предприети по прилагането на Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП) през 2009 г. и е направен общ преглед на събитията, включително на някои съображения относно бъдещите перспективи.

В доклада са очертани конкретните стъпки за подобряване на ефективността, въздействието и устойчивостта на ИПП, предприети от Комисията посредством полагането на основите на секторен подход към стратегическото планиране и програмиране, подобряването на координацията между донорите и увеличаването на ангажираността на бенефициерите. По-добрата подготовка и изпълнение на политиките ще подобри политическия диалог и ще доведе до по-добри резултати в процеса на интеграция в ЕС на Западните Балкани, Турция и Исландия.

В документа, съпътстващ настоящия доклад¹, са включени подробности относно програмирането и прилагането през отчетния период на специфичните програми или програмите с няколко бенефициери по ИПП (части I и II), следвани от изложение на финансовите данни (част III). Във въведението към съпътстващия документ се припомня и общата рамка на финансовия инструмент за ИПП.

* * *

1. ПРЕГЛЕД НА ГОДИНАТА

1.1. Основни моменти в развитието на процеса на разширяване

За Западните Балкани и Турция 2009 година беше година на стабилност и сигурност, през която протекоха положителни процеси във връзка с мобилността и съседските отношения. След настъпването на световната финансова и икономическа криза Комисията допринесе за осигуряване на макроикономическа стабилност в региона, наред с другото като прие пакет за региона за отговорен отговор на финансовата криза, включително пряка бюджетна подкрепа за Сърбия. Пакетът беше финансиран чрез ИПП.

През отчетния период бяха внесени нови кандидатури за членство в ЕС — от Албания (през април), Исландия (през юли)² и Сърбия (през декември). Същевременно Хърватия отбеляза допълнителен напредък в приближаването си до крайния етап от преговорите за присъединяване. Черна гора, Сърбия и бившата югославска република Македония постигнаха безвизов режим за пътуване в шенгенското пространство, след като изпълниха условията, посочени в пътните карти за либерализиране на визовия режим.

¹ Работен документ на службите на Комисията — документ, съпътстващ доклада на Комисията до Съвета, Европейския парламент и Европейския икономически и социален комитет — Годишен доклад за 2009 г. относно прилагането на Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП)

² През октомври 2009 г. Комисията предложи изменение на Регламент (ЕО) № 1085/2006 за създаване на ИПП с цел Исландия да бъде включена като бенефициер (прието впоследствие през 2010 г. с Регламент (ЕС) №540/2010 от 16 юни 2010 г.).

Комисията продължи да работи и с Албания и Босна и Херцеговина за постигне на отмяна на техните визови задължения.

Въпреки това продължиха да съществуват предизвикателства. През 2009 г. за Западните Балкани и Турция оставаше значителна работа, макар и в различна степен, по изпълнението на установените критерии и условия за присъединяване. Темпът на реформите често беше бавен, а международната икономическа криза увеличи затрудненията.

Оценката на Комисията за напредъка на страните кандидатки и потенциални кандидатки по изпълнението съответно на условията за присъединяване и на условията в Споразуменията за стабилизиране и асоцииране бе представена в документа „Стратегия за разширяване и основни предизвикателства за периода 2009—2010 г.“ и в придружаващите го доклади за напредъка³, публикувани през октомври 2009 г. Констатациите и препоръките в това съобщение на Комисията получиха широка подкрепа от Съвета през декември 2009 г.

1.2. Основни стратегически подобрения при предоставянето на помощ по ИПП: извличане на поуки от изминалите две години на прилагане

През 2009 г. Комисията продължи да анализира ефективността при планирането и програмирането на помощта по ИПП, което доведе до нови подходи.

На 2 април в Тирана се състоя конференция за координация на донорите, на която беше направен преглед на постигнатия напредък по координирането на донорите на място. На конференцията бяха анализирани силните и слабите страни на съществуващите механизми за координация на национално и регионално равнище и бяха формулирани конкретни препоръки за постигане на по-добра координация и ефективност на помощта. На конференцията бяха обсъдени и възможностите за засилване на стратегическото планиране и хармонизиране на помощта, заедно с плановете за националното развитие и интеграция в ЕС, приети от бенефициерите по ИПП и предвидени в документите за многогодишно индикативно планиране (ДМИП).

На 19 октомври в Брюксел се проведе конференция за ефективна подкрепа за разширяването, организирана съвместно от Комисията и шведското председателство на ЕС, на която бяха разгледани по-широкообхватните аспекти от дневния ред относно ефективността на помощта и беше заключено, че програмирането на помощта в зависимост от нуждите и стратегиите на бенефициера може да допринесе за повишаване на ефективността на предприсъединителната помощ. Заключениета от конференцията бяха, че такъв подход би бил от полза не само за постигане на предприсъединителните приоритети, но и за преодоляване на последиците от финансовата криза, както и това, че тъй като някои от донорите, подпомагащи Западните Балкани, са по-добре подготвени да се справят бързо с тези трудности, тясната координация между донорите би позволила подкрепата по ИПП да се предоставя по най-ефективен и допълващ начин.

Докладите за оценка на програмирането и оползотворяването както на помощта по ИПП, така и на предходно отпуснатата предприсъединителна помощ (вж. част 3 по-долу),

³ Вж. http://ec.europa.eu/enlargement/press_corner/key-documents/reports_oct_2009_bg.htm

също бяха сметени за ценна отправна точка за размисъл във връзка с намирането на по-добри начини да се гарантира, че общите цели на помощта ще бъдат изпълнени.

Поуките от тези доклади послужиха на Комисията в усилията ѝ да направи така, че **предприсъединителната помощ все повече да следва подход, който не е основан предимно на проекти, а е по-цялостен и основан на политики**, с цел увеличаване на цялостното въздействие на помощта. През ноември Комисията взе решение за постепенното въвеждане на **секторен подход в планирането по ИПП**. Тези усилия, извършени през 2010 г., залегнаха в стратегическото планиране и програмиране на помощта (за подробности вж. част 3 по-долу) и ще продължат през 2011 г.

През декември 2009 г. Съветът по общи въпроси даде политическа подкрепа за това ново секторно планиране по ИПП, като прие заключенията от гореспоменатите конференции: *„Съветът ... подчертава основната връзка между приоритетите на политиката на разширяване и финансовата помощ в унисон с резултатите от проведени неотдавна конференции, насочени към подобряване на ефективността на помощта, ..., приветства усилията на Комисията да приведе в тясно съответствие годишните програми по ИПП с приоритетите, определени в докладите за напредъка.“*

Пак в светлината на заключенията от докладите за оценка програмирането по ИПП беше оптимизирано още през 2009 г. с оглед на осъществяването на по-малко на брой, но по-големи по мащаб проекти, с цел по-лесно управление и повишаване на ефективността и прозрачността. Вниманието продължи да бъде насочено основно към изграждането на институции, по-специално в областите, свързани с върховенството на закона, в съответствие със стратегията за разширяването. Социалното и икономическото развитие останаха важен приоритет, особено в контекста на икономическата криза. За Западните Балкани и Турция беше приет пакет за отговорен отговор на кризата, а на Сърбия беше оказана бюджетна подкрепа, свързана със сключено споразумение с МВФ.

2. ПРОГРАМИРАНЕ И УСВОЯВАНЕ НА СРЕДСТВАТА ПО ИПП: ОБЩ ПРЕГЛЕД

2.1. Стратегическо планиране и програмиране

2.1.1. Многогодишна индикативна финансова рамка (МИФР)

В таблицата по-долу е представено разпределението на средствата от ИПП за 2009 г. в млн. EUR по бенефициери и по раздели, както и средствата по програмата с няколко бенефициери съгласно актуализираните цифри в МИФР⁴ за периода 2011—2013 г. В посочените цифри е отчетено прехвърлянето на средства между разделите I и II през 2009 г.

Таблица 1: Средства по програмата за 2009 г., разпределени по бенефициери и по раздели (по текущи цени в млн. EUR)

⁴ COM(2009)543 от 14 октомври 2009 г.

Бенефициери по ИПП/ Раздели	I	II	III	IV	V	ОБЩО
Albania	71,4	9,8				81,2
Босна и Херцеговина	83,9	5,2				89,1
Хърватия	45,6	15,9	49,7	14,2	25,8	151,2
бивша югославска република Македония	39,3	4,4	20,8	7,1	10,2	81,8
Косово	106,1					106,1
Черна гора	28,6	4,7				33,3
Сърбия	182,6	12,2				194,8
Турция	239,6	3,0	182,7	55,6	85,5	566,4
Програми с няколко бенефициери	166,1					166,1
ОБЩО	963,2	55,2	253,2	76,9	121,5	1 470,0

Информацията относно основата за разпределение по бенефициери и раздели се съдържа в съобщението на Комисията относно МИФР.

2.1.2. Документи за многогодишно индикативно планиране (ДМИП)

ДМИП за периода 2009—2011 г. бяха предоставени за становище на управителния комитет на ИПП през първата половина на 2009 г., съответно през март (ДМИП за Албания, Босна и Херцеговина, Сърбия, бившата югославска република Македония, Черна гора и Косово) и април (ДМИП за Хърватия, Турция и програмите с няколко бенефициери). С едно изключение поради гласуване с „въздържал се“ държавите-членки дадоха единодушно положително становище по тях и всички ДМИП бяха приети от Комисията в периода между юни и юли.

Както през предишни години в съответствие с член 6, параграф 5 от Регламента за ИПП бяха прегледани основните приоритети по всеки раздел, предвидени в съществуващите ДМИП за периода 2008—2010 г. Предвид липсата на промени в ЕС, региона или на друго място, които биха могли да обосноват съществено преразглеждане, надделя **приемствеността**. По време на процеса на преглед бяха проведени консултации с националните органи и други заинтересовани страни (държави-членки, международни финансови институции (МФИ), потенциални бенефициери, гражданското общество).

Що се отнася до обема на помощта по раздел I, способността за поемане на задълженията, произтичащи от членството/за прилагане на достиженията на правото на ЕС, остана приоритет за страните кандидатки, като в бившата югославска република Македония тя беше на същото равнище като политическите критерии. На второ място за Турция беше диалогът в рамките на гражданското общество, а за Хърватия — политическите критерии. При потенциалните страни кандидатки за Сърбия, Черна гора и Косово надделяха икономическите критерии, а за Албания и Босна и Херцеговина — способността за поемане на задълженията, произтичащи от членството. В Босна и Херцеговина заедно със способността за поемане на задълженията, произтичащи от членството, надделяха и политическите критерии. За Сърбия, Косово и Албания политическите критерии бяха на следващо място, а Черна гора обърна еднакво внимание както на тях, така и на европейските стандарти.

В рамките на управителния комитет на ИПП Комисията и държавите-членки обсъдиха начини за това в програмните документи *да се обърне по-голямо внимание* на следните аспекти:

- прилагане на извлечените поуки от акредитацията за децентрализирано изпълнение в страните кандидатки към процеса на акредитация в други бенефициери по ИПП; хармонизиране в по-голяма степен като цяло на децентрализираното управление със системите на бенефициера с оглед на укрепването на ангажираността и капацитета за усвояване; въздържане от определяне на времева рамка за акредитацията;
- поставяне на по-ясно ударение върху очакваните резултати във връзка с укрепването на структурите за европейска интеграция, извън изискванията за присъединяване към ЕС; включване в по-голяма степен на структурите за европейска интеграция в програмирането при съпоставяне с националните приоритети, свързани с присъединяването; по-тясно хармонизиране на помощта по ИПП с националното стратегическо планиране, или, ако такова липсва — съсредоточаване върху допълнителното укрепване на системите на правителствата за планиране, бюджетиране и управление;
- продължаване на усилията за определяне на по-малко на брой приоритети или „първостепенни“ приоритети, съгласувани с правителствата; обръщане на повече внимание на извлечените поуки, разработване на допълнителни цели, очаквани резултати и измерими показатели;
- в случай, че капацитетът за усвояване е проблем, обмисляне на възможността за преразглеждане на програмирането по съответен начин при отчитане на изпълнимостта на очакваните резултати в рамките на времевата рамка по ДМИП; допълнително укрепване на капацитета за регионално развитие;
- полагане на допълнителни усилия за повишаване на разделението на труда и партньорството с донорите в рамките на двустранната и многостранната помощ във важни области; допълнително подобряване на процеса на консултации с бенефициерите въз основа на ясен график, включително консултации със заинтересованите страни на ранен етап, преди изготвянето на проектните фишове;
- предоставяне на по-ясни насоки за подхода към въпросите, засягащи повече сектори, включително устойчивото развитие и конкретните цели в областта на равенството между половете;
- осигуряване на допълнителна подкрепа за проекти, свързани с политическите критерии, съдебната реформа и борбата с корупцията; обръщане на по-голямо внимание на въпросите, свързани с обществените поръчки;
- допълнително укрепване на административния капацитет и структурите на местно равнище в сектора на околната среда и застъпничество за равнопоставеност на половете при заемането на нови работни места в областта на околната среда (раздел III); по-ясно дефиниране на процеса на анализ на социалното приобщаване и определяне на съответна стратегия, както и влиянието на заинтересованите страни в този процес (раздел IV); даване на приоритет на лидерските подходи и по-ясно определяне на хоризонталните въпроси (раздел V);
- укрепване на местната комуникация относно целесъобразността на дейностите с няколко бенефициери с оглед на присъединяването и като начин за засилване

на ангажираността на национално равнище с регионални инициативи; настояване за това да се гарантира ангажираност и участие на регионални структури за сътрудничество в процеса на програмиране.

В съответствие с тези дискусии Комисията взе мерки за укрепване на механизма за консултации, засилване на връзката между ДМИП и националните стратегии и гарантиране на по-голяма ангажираност на бенефициентите отколкото преди. Структурата на ДМИП ще бъде преразгледана допълнително с цел да се приведе в съответствие с възприемането на секторен подход към финансовата помощ по ИПП и да се предвиди по-широкообхватна рамка за програмирането.

2.1.3. Програмиране на помощта през 2009 г.

Дейността по програмиране през 2009 г. се състоеше главно в изработването и приемането на националните/годишните програми и програмите с няколко бенефициери по раздел I на ИПП за 2009 г., както и в започването на подготовката на програмите по ИПП за 2010 г. Що се отнася до програмите за трансгранично сътрудничество, дейността по програмиране се ограничи до добавянето на финансовите средства, заделени за 2009 г., към текущите многогодишни програми, приети през 2007 г., без да се преразглеждат по същество самите програми. Същото важи и за програмирането по раздел III за бившата югославска република Македония и за програмирането по раздел V. Същевременно през 2009 г. нямаше програмиране по раздел III за Хърватия и Турция и по раздел IV, тъй като съществуващите многогодишни програми вече обхващат тази година. Като цяло при програмирането по раздел I (идентифициране и дефиниране на проектите) във всички страни кандидатки и потенциални кандидатки послужиха **извлечените поуки** въз основа на натрупания опит. Сред поуките за бенефициерите по ИПП беше необходимостта *да се обърне по-голямо внимание* на следното:

- *замисъла на проекта и пълното разработване* (наред с другото, що се отнася до наличието на анализ на нуждите, планове, проучвания на осъществимостта и на пазара; подчертаване на рисковете и предположенията; определяне на бенефициерите; прости мерки за прилагане);
- *административния капацитет* на бенефициерите и *капацитета* им за *усвояване* (наред с другото, въз основа на предишни резултати и на съществуващата работна натовареност по текущи проекти по CARDS и ИПП);
- засилването на *ангажираността* чрез застъпване и на стратегиите за развитие на самите бенефициери и на техните планове за действие, като и чрез участие на бенефициерите на ранен етап в планирането, програмирането и усвояването на помощта;
- *устойчивостта на резултатите* чрез внимателно планиране, степенуване на приоритети, навременна последователност на действията и обръщане на внимание на обвързващите условия;
- *координацията на различни равнища*, т.е. между донорите, с други свързани дейности, между централните и местните държавни органи;

- ограничаването на *броя на основните приоритети* и поставяне на тези приоритети в строго съответствие с европейските програми за реформи на бенефициерите;
- *обвързването с бюджета* и рамката за разходите в средносрочен план;
- засиления контрол, въздействието, видимостта и участието на гражданското общество, както и въпросите, засягащи повече сектори.

Подборът на проекти се основаваше на различни параметри, отразяващи горепосочените поуки, които включват: i) съответствие със стратегическите приоритети и съществуващите секторни стратегии; ii) установяване на нуждите, приоритетите и съответните заинтересовани страни по отношение на разработването и изпълнението; iii) пълно разработване и устойчивост на проектите; iv) капацитет на бенефициера за изпълнение; v) степенуване на приоритети и внимателно преценяване на последователността в съответствие с политическите и стратегическите приоритети; vi) целесъобразност и въздействие; vii) приемственост и/или допълняемост с предишна или текуща помощ/помощ от други донори; viii) липса на дублиране; ix) нови възможни области на помощ, произтичащи от политическия и техническия диалог.

Основните моменти в процеса на програмиране през 2009 г. по раздел I бяха следните:

- туинингът беше предпочитан инструмент за изпълнението на проекти в областта на сближаването на законодателството в **Хърватия**, като се предвижда използването на този инструмент да се увеличи;
- в **бившата югославска република Македония** имаше по-малко договори, отколкото в програмата за предходната година, макар че броят им остана висок; качеството на програмиране се подобри;
- програмирането в **Турция** през 2009 г. се основаваше на подробно определяне на етапи, критерии и срокове (документ за процеса на програмиране). Комисията призова за това процесът на програмиране да следва ясни секторни стратегии, а заинтересованите страни да участват в цикъла на програмиране посредством секторни работни групи. Подобри се ангажираността и в отговор на икономическата и финансовата криза специално внимание беше обърнато на диалога с гражданското общество, на прехвърлянето на 35 млн. EUR от раздел I към пакета с няколко бенефициери за отговор на кризата в полза на Инструмента за енергийна ефективност, както и на предоставянето на извънредна помощ за Турция за подкрепа на участието ѝ в програми на ЕС. От друга страна съгласието на бенефициера по принцип с това подготвителната фаза да започва по-рано и да има повече секторни работни групи и дискусии за това как програмирането да стане по-стратегическо и свързано с политиките все още не е довело до приемане на споразумение за конкретни мерки. Въпрос от съществено значение за бенефициера беше поддържането на гъвкавост с оглед на предстоящите нужди по отношение на подпомаганите сектори и използването на програмирането за стимулиране на реформите във всички министерства. Първоначалните предложения за проекти бяха с една трета по-малко, отколкото през 2008 г. (тенденция, потвърдена при процеса на програмиране през 2010 г.) и подкрепата на Комисията беше необходима, за да бъдат те разработени в достатъчна степен;

Ситуацията следва да се подобри след приемането през юли 2009 г. на закон, определящ организацията и задълженията на отговорната изпълняваща структура. Постепенното въвеждане на секторни подходи в планирането и програмирането на помощта следва да увеличи ангажираността и да укрепи връзките между финансовата помощ и политическите приоритети. Ще се работи за определянето на по-подходящи и измерими показатели и за обръщане на повече внимание на резултатите от проектите и тяхното въздействие. Капацитетът на структурите, участващи в програмирането, изпълнението и мониторинга на ИПП следва да се подобри, а работата на секторните подкомитети и новия ДМИП — да се преразгледат;

- в **Албания** имаше по-високо участие от страна на бенефициера в програмирането, което доведе до подобряване на ангажираността. Качеството на проектните фишове беше подобрена и имаше тенденция към по-малко на брой, но по-големи по мащаб (инфраструктурни) проекти в отговор на финансовата криза;
- програмирането в **Босна и Херцеговина** беше насочено към мерки, целящи ограничаване на последиците от финансовата криза. По-голяма част от помощта беше свързана със споразумения с международни финансови институции и други национални и международни участници за съвместно или непряко централизирано управление. В този случай също беше наблюдавана тенденция към по-малко на брой, но по-големи по мащаб проекти;
- в **Косово** участието в програмирането на институции бенефициери беше засилено, като броят представени проектни предложения беше по-висок, отколкото в миналото (беше наблюдавана обаче в известен смисъл липса на приоритети и подбиране). Тясната координация с мисията на ЕС в областта на върховенството на закона (EULEX) и със специалния представител на ЕС/Международната гражданска служба (EUSR/ICO) гарантира допълняемостта на действията на Европейския съюз;
- по отношение на програмирането в **Черна гора** беше наблюдавано подобряване на качеството на фишовете за предварителен проект и повишено внимание към обвързващите условия (съфинансиране, собственост и придобиване на земя за инфраструктура) и големината на проектите в съответствие с (малкия) размер на администрацията и капацитета за усвояване. Други характеристики включваха засилено допълване и сътрудничество с други донори; подобряване на консултациите с гражданското общество; повече инициативност от страна на бенефициера по отношение на програмирането за 2010 г. (започнало през 2009 г.) и постепенно изместване на вниманието към икономическите критерии и способността за поемане на задълженията, произтичащи от членството;
- в **Сърбия** характерно за процеса на програмиране беше прякото участие на институции бенефициери и доброто качество на програмните документи. Над 60 % от помощта по раздел I беше предоставена под формата на бюджетна подкрепа за защита на структурните реформи; общи обвързващи условия, включително устойчива макроикономическа и фискална рамка, подкрепена от международни финансови институции; административни и финансови отношения, водещи до създаване на стабилна, основана на доверие среда,

специфични условия на изплащане, свързани с доброто управление на публичните финанси; поддържане и развитие на административния капацитет в съответните институции и органи, свързани с присъединяването към ЕС. До края на отчетния период правителството внесе в парламента нов закон за бюджетната система, а парламентът прие стратегията за вътрешен контрол на публичните финанси.

В съпътстващия документ (част I и част II) се съдържа подробна информация относно съдържанието на всяка национална/годишна програма по ИПП за 2009 г. и относно програмата с няколко бенефициери по ИПП за 2009 г. В него се съдържа информация и за многогодишните програми по раздели II—V.

2.2. Изпълнение

2.2.1. Ред за изпълнението и изпълнителни структури

Помощта по ИПП е замислена така, че да подготви страните кандидатки и потенциални кандидатки да поемат пълната отговорност за управлението на финансовата помощ от ЕС. Затова „целевият“ режим на управление е децентрализирано управление от страна на бенефициерите, който да започне да действа веднага след като техният административен капацитет бъде счетен за достатъчно развит и съществуват подходящи системи за управление и контрол, които да гарантират стабилно финансово управление. За страните кандидатки целта в средносрочен план е напълно децентрализирано управление, т.е. единствено с последваща проверка от Комисията (като помощта по раздел V се изпълнява по този начин от самото начало). Ето защо всеки бенефициер трябва да има свои специфични стратегии, планове за действие и графици за напредък към тези цели, като в същото време изгражда съответния капацитет на националните органи да поемат произтичащите от това по-големи отговорности.

През 2009 г. **напредъкът в отделните потенциални кандидатки по отношение на предоставянето на управленски правомощия за децентрализирано управление** беше различен. До края на отчетния период **Албания** отбеляза значителен напредък по раздел I (създаване на важни структури, извършване на важни назначения и провеждане на обучения на служители в съответните изпълнителни агенции) и обещаващ напредък по раздел V (изготвяне на проект за пътна карта за децентрализирано управление без предварителни проверки), като остана на ранен етап по отношение на раздели II, III и IV. От друга страна в **Босна и Херцеговина** напредъкът беше минимален и се ограничи единствено до назначаването на националния координатор за ИПП в рамките на Министерството на финансите, докато Централното звено за финансиране и договаряне (ЦЗФД) и Националният фонд продължиха да работят при недостиг на персонал. **Косово** продължи да бъде на много ранен етап в изготвянето на пътна карта за децентрализирано управление. В **Черна гора** имаше известен напредък по отношение на раздели I и II във връзка с мисията за „оценка на пропуските“, докато по отношение на раздели III—V определянето на основните изпълнителни органи все още не беше последвано от други важни мерки, включително начертаване на пътни карти. **Сърбия** последно обнови пътната си карта към децентрализирано управление през март 2009 г. и до края на отчетния период беше назначила всички важни участници, но поради бюджетни ограничения все още не изпълняваше ангажиментите си по отношение на броя на служителите в структурите за интеграция в ЕС.

Що се отнася до **страните кандидатки**, през 2009 г. **Хърватия** продължи да укрепва своята вече акредитирана система за децентрализирано управление на раздели I—IV от ИПП, по-специално по отношение на вътрешния одит, Одитния орган и контролните функции на оперативните структури. Бяха подготвени пътните карти за отмяна на предварителните проверки върху раздели I, III и IV, като последната от пътните карти имаше нужда от подобрения. Беше създадена нова изпълнителна структура за раздел II, но до края на отчетния период все още не беше постигната отмяна на предварителните проверки. Що се отнася до раздел V, през 2009 г. бяха предоставени управленски правомощия по отношение на две от седемте мерки. Очаква се през 2010 г. да бъдат акредитирани и други мерки.

В **бившата югославска република Македония** редица големи рискове, установени в рамките на съответните структури за изпълнение и контрол, попречиха през 2009 г. на плановете за възлагане на управлението по раздел I. Вместо това беше предоставена акредитация за управление на раздели III, IV и V, а на Комисията беше представена за разглеждане пътна карта за децентрализирано управление без предварителни проверки на раздел III (като за раздел IV очакванията са това да се случи през първата половина на 2010 г.). През 2009 г. нямаше искане за възлагане на управлението по раздел II, но такова се очаква през 2010 г.

През 2009 г. на **Турция** бяха предоставени управленски правомощия относно оперативните програми по раздели III и IV. Впоследствие бяха подписани свързаните с това четири споразумения за финансиране. Страната подготви пътни карти за пълна децентрализация, прие законодателни мерки за укрепване на акредитираните структури по раздел I и подготви плановете за справяне с оставащите слабости в системите за управление и контрол, въпреки че до края на отчетния период тези плановете все още не бяха осъществени. В същото време капацитетът на изпълнителната агенция по раздел I беше използван до краен предел в резултат на това, че оперативните структури по раздели III и IV ѝ делегираха изпълнението до 2010 г. на някои функции, свързани с тръжни процедури и възлагане на договори. През 2009 г. нямаше положително развитие по отношение на акредитацията по раздел V поради забавяне в графика за национална акредитация. Това забавяне беше породено от такива фактори като сложната структура на програмата по ИПП за развитие на селските райони в Турция и липсата на политически ангажимент на високо равнище относно процеса. В преразгледан план за действие, изготвен през отчетната година, се предвиждаше национална акредитация за 2010 г., която да даде възможност за възлагане на управлението през 2011 г. В резултат на това оползотворяването на средствата по раздел V за 2007 г. и 2008 г. може да бъде изложено на риск. Напредъкът по раздел II в условията на споделено управление също беше ограничен.

В одитните доклади за страните кандидатки беше констатирано че напредъкът, постигнат от националните системи, не е равномерен. Одитите на системите, извършени от Комисията в Турция, продължиха да констатира висока степен на риск, макар и в по-малко на брой случаи, отколкото предишни години. Органите в Хърватия значително укрепиха системите за управление и контрол на средствата по ИПП. Въпреки това остана безпокойството относно осъществимостта на пътната карта, предложена от националния разпоредител с бюджетни кредити, за снемане на предварителните проверки на Комисията, поради което Комисията разглежда възможността за частично снемане на индивидуални проверки.

2.2.2. Преглед на изпълнението на ИПП през 2009 г.

2.2.2.1. Раздел I

Таблица 2: Общ преглед на сумите по раздел II от ИПП 2007—2009 г., поети като задължение, по договори и изплатени към 31 декември 2009 г. по бенефициер, в млн. EUR

Бенефициери по ИПП	Поети като задължение	По договори	% По договори	Изплатени	% Изплатени
Албания	183,17	49,97	27,28 %	14,67	8,01 %
Босна и Херцеговина	196,99	58,59	29,74 %	12,91	6,55 %
Хърватия	131,38	19,48	14,83 %	13,48	10,26 %
бивша югославска република Македония	109,12	21,98	20,14 %	10,85	9,94 %
Косово	348,30	149,95	43,05 %	59,02	16,95 %
Черна гора	79,10	32,74	41,39 %	8,74	11,05 %
Сърбия	504,03	242,80	48,17 %	83,50	16,57 %
Турция	716,88	247,80	34,57 %	227,75	31,77 %
Програми с няколко бенефициери	597,88	421,50	70,50 %	261,54	43,74 %

Страни кандидатки

В **Хърватия** възлагането на договори по раздел I на ИПП за 2007 г. и 2008 г. достигна съответно 32 % и 12 % към края на отчетния период. По ИПП за 2009 г. не бяха възлагани договори. Изпълнението на програмите по ИПП за 2007 г. и 2008 г. през 2009 г. беше предизвикателство за Хърватия що се отнася до административния капацитет, въпреки че увеличението на човешките ресурси в изпълнителната агенция помогна за ускоряване на възлагането на поръчки в сравнение със ситуацията при предишния инструмент PHARE. В центъра на дейността беше прилагането на достиженията на правото на ЕС (за разлика от приемането) и укрепването на административния капацитет с оглед на управлението на структурните фондове след присъединяването, макар че резултатите и въздействието на помощта в тези области ще станат известни едва след присъединяването.

През 2009 г. в **бившата югославска република Македония** продължи дейността по изпълнение на раздел I, като в рамките на срока до 30 октомври бяха възложени договори за всички средства, предоставени по ИПП за 2007 г. с първото споразумение за финансиране. Продължи възлагането на договори и по второто споразумение за финансиране. До края на годината бяха възложени договори за две трети от средствата по ИПП за 2007 г. През 2009 г. на практика нямаше възлагане на договори във връзка с програмите по ИПП за 2008 и 2009 г., а дейността беше съсредоточена върху изготвянето на проекти, що се отнася до ИПП за 2009 г. — при децентрализирано управление. Дейността в рамките на инструмента TAIEХ за институционално изграждане и изграждане на капацитет беше интензивна, особено в областта на селското стопанство, вътрешния пазар и правосъдието и вътрешните работи.

След ратифицирането на Рамковото споразумение по ИПП в края на 2008 г. изпълнението на ИПП в **Турция** можа най-после да започне през 2009 г. През март и април бяха подписани две споразумения за финансиране на стойност 256 милиона EUR за изпълнение на ИПП за 2008 г. До края на отчетния период възлагането на договори по ИПП за 2007, 2008 и 2009 г. достигна съответно една трета, една четвърт и над две пети от средствата, поети като задължение. Все още няма резултати на място, за които да се докладва, тъй като изпълнението на договорите започна към края на отчетния период. Независимо от това във връзка с раздел I следва да се отбележи един туининг проект, свързан с правата на децата, който започна към началото на годината. Напредъкът по него беше видим и имаше основания да се счита, че очакваните резултати съответстват на целта. Поради положителното ѝ въздействие върху институционалното изграждане и изграждането на капацитет внимание заслужава интензивната дейност през 2009 г. в рамките на инструмента за техническа помощ и обмен на информация (ТАІЕХ). Следва да се спомене и много голямото участие в програмите „Обучение през целия живот“ и „Младежта в действие“, поради неговия принос за подобряване на взаимното познаване и разбиране между Европейския съюз и Турция.

Потенциални кандидатки

До края на отчетния период в **Албания** бяха възложени договори съответно за 52 % и 43 % от средствата по ИПП за 2007 и 2008 г. Въпреки че нямаше приключващи проекти и съответно — резултати, за които да се докладва, през втората половина на годината започна изпълнението на някои важни проекти за изграждане на капацитет в подкрепа на албанските органи при (пре)структурирането и/или изпълнението на целия спектър от дейности, извършвани от албанската полиция, в подкрепа на пътната карта за децентрализирано управление, на стратегията за борба срещу корупцията, на политиката за малките и средните предприятия и на мерките за подпомагане. Във връзка със стратегията за развитие на селските райони и мерките срещу болестите по животните започнаха допълнителни дейности за изграждане на капацитет. В края на годината беше подписан договор за строителство във връзка със селската пътна инфраструктура. През 2009 г. бяха отправени различни покани за представяне на предложения за туининг проекти, обхващащи главно финансовия сектор, но до края на годината не бяха подписани договори. Бяха осъществени дейности и по ТАІЕХ и SIGMA.

Както вече беше докладвано през 2008 г. изпълнението на ИПП за 2007 г. в **Босна и Херцеговина** не можа да започне до 2009 г., поради закъснение при приемането на законодателство за освобождаване от данъци на договори, финансирани по ИПП. През 2009 г. се натрупаха допълнителни закъснения във връзка с подписването на споразумения за финансиране, като това доведе до ограничен напредък в изпълнението както на ИПП за 2007 г., така и на ИПП за 2008 г. При възлагането на договори имаше подобрение — подписаните договори по ИПП през 2009 г. бяха 45 спрямо 6 през 2008 г. До края на отчетния период възлагането на договори по ИПП за 2007 г., ИПП за 2008 г. и ИПП за 2009 г. достигна съответно 70 %, 13 % и 14 % от наличните средства. В различни сектори бяха обявени четири туининг проекта, но все още нито един не е изпълнен. Институционалното изграждане беше подкрепено и чрез SIGMA. Поради посочените по-горе закъснения все още няма конкретни резултати по раздел I, за които да се докладва през отчетния период.

През 2009 г. в **Косово** беше постигнат добър напредък в изпълнението на ИПП, като по отношение на възлагането на договори Бюрото за връзка на Европейската комисия достигна целта от 90 % и почти 40 % съответно за средствата по ИПП за 2007 г. и по ИПП за 2008 г. По текущи проекти вече имаше видими положителни резултати (включително завършване и предаване на възстановени или нови къщи на завърнали се малцинствени семейства в една от четирите участващи общини; предоставяне на стипендии за обучение в университети в ЕС на 44 студенти; откриване на спортни съоръжения и детски площадки в четири общини), а други проекти (напр. за устойчиво презаселване и повторно интегриране на общностите на ромите, ашкалите и египтяните) бяха обявени до края на отчетния период.

До края на годината в **Черна гора** бяха възложени договори за 75 % от средствата по ИПП за 2007 г. и за 45 % от средствата по ИПП за 2008 г. (сключени бяха 47 договора), а за останалите средства се провеждаха търгове. През 2009 г. в процес на изпълнение бяха различни важни проекти в рамките на ИПП за 2007 г. в области като борбата с корупцията и организираната престъпност и реформата в областта на правосъдието (туининг), политическите и институционалните реформи в областта на образованието и обучението (проект за институционално изграждане), сектора на транспорта (строителна и техническа помощ и подробен план). Други важни дейности, финансирани по ИПП за 2007 г., чието изпълнение започна през 2009 г., бяха свързани със сближаване на законодателството с достиженията на правото на ЕС в различни области. През март 2009 г. беше обявена покана за представяне на предложения в рамките на голям проект за гражданското общество (ИПП за 2007 г.), което доведе до започване на дейност по 8 проекта (по проблемите на ромите; социалните грижи за възрастни хора; социалната политика на национално и местно равнище; развитието на туризма; традиционната архитектура). Други проекти се изпълняваха в рамките на ИПП за 2008 г.: относно намирането на трайни решения за бежанците и разселените лица и относно подкрепата за трансформирането на радио- и телевизионния разпространител в обществен радио- и телевизионен разпространител. През 2009 г. в Черна гора активна беше и дейността в рамките на TAIEХ, както и дейностите и туининга в рамките на SIGMA (6 от тях бяха в процес на изпълнение през 2009 г.).

В **Сърбия** дейността по раздел I беше интензивна — със 190 договора, сключени по част I от ИПП за 2007, за 2008 г. и за 2009 г. и подготовка на търгове в рамките на ИПП за 2008 г. и за 2009 г. Същевременно нямаше възлагане на договори по част II от националната програма по ИПП за 2009 г., тъй като не беше подписано свързаното с нея споразумение за финансиране. До края на годината бяха възложени договори за 63 % от ИПП за 2007 г., за 24 % от ИПП за 2008 г. и за 57 % от ИПП за 2009 г., като последната цифра включва бюджетна подкрепа. В различни сектори (здравеопазване, подкрепа на общините, статистически данни) започнаха или продължиха дейности, които в някои случаи започнаха да дават очакваните резултати/въздействия (напр. предоставено оборудване и обучение, изготвени или изменени закони и нормативни актове, повишена осведоменост чрез конференции и работни срещи, разработени курсове). В други области (енергетика, регионално социално-икономическо развитие, бежанци и вътрешно разселени лица, образование) дейностите бяха в самото си начало и все още нямаше видими резултати. На агенциите за регионално развитие и агенциите за подпомагане на интеграцията на бежанците и вътрешно разселените лица бяха предоставени оперативни безвъзмездни средства. Продължи изпълнението на проекти, свързани с околната среда, като през годината бяха подписани различни договори, включително за туининг и проектиране, основен план, стратегия и услуги за разработване на системи за информационни технологии. Бяха отправени покани за представяне на предложения за туининг проекти в такива сектори като околната среда,

селското стопанство и развитието на селските райони, правосъдието и вътрешните работи, публичните финанси и транспорта. Три от тях бяха одобрени. Остава да се види дали подобряването на капацитета на сръбското правителство за усвояване на средствата ще бъде достатъчно, за да му позволи да се справи с всички текущи дейности. Положителни тенденции обаче бяха видими по отношение на координацията в областта на туининга. През 2009 г. също така значително се увеличи броят на заявленията за дейности по ТАЕХ и участието в организирани събития.

Инициативи с няколко бенефициери

През 2009 г. изпълнението на ИПП отбеляза бърз напредък по програмите с **няколко бенефициери**, като в края на годината процентът на възлагане бе 79 % от разпределените средства по ИПП 2007 г., 85 % от разпределените средства по ИПП 2008 г. и 53 % от разпределените средства по ИПП 2009 г. Финансовото изпълнение на средствата за 2008 г. и 2009 г., свързани с Пакета за отговор на кризата и с общинските инвестиции, бе ускорено в помощ на бенефициерите по ИПП за намаляване на въздействието от икономическата криза. Най-съществените инициативи с няколко бенефициери през 2009 г. са:

- *Съветът за регионално сътрудничество (СРС)*, който вече е напълно оперативен и работи за осъществяване на своята стратегическа роля в насърчаването на регионалното сътрудничество въз основа на стратегическа програма за 2011—2013 г., подготвена през 2009 г. с подкрепата на Комисията. СРС участваше и в програмирането на помощта, предназначена за няколко бенефициери, за да гарантира, че регионалните приоритети и нужди са отчетени. През 2009 г. се обсъждаше финансовата подкрепа за неговите бъдещи дейности;
- *Регионалното училище по публична администрация*, създадено през май 2009 г. с цел засилване на регионалното сътрудничество в областта на реформата на публичната администрация, укрепване на административния капацитет и развитие на човешките ресурси. До края на 2009 г. четири от седемте членове основатели бяха ратифицирали международното споразумение за създаване на училището в Черна гора (споразумението влиза в сила след петата ратификация). До този момент училището функционира като виртуално училище (първоначално посредством ОИСР, а впоследствие посредством Европейския институт за публична администрация), като до края на периода, обхванат от настоящия доклад, разгърна изцяло своята дейност, предоставяйки годишно 2500 човекодни обучение. Като страничен резултат тази инициатива пряко облагодетелства местното развитие на града, където училището е разположено (Даниловград);
- *Борба с организираната престъпност*: два проекта заслужава да бъдат отбелязани: 1) относно съдебното сътрудничество (подкрепа за прокурорската мрежа), с актуализиран меморандум за разбирателство, с който се разширява обхватът на сътрудничеството, като се включват други форми на тежка престъпност, и 2) относно полицейското сътрудничество в борбата срещу трафика на незаконни наркотици и за предотвратяване на тероризма (бе подписан договор за безвъзмездни средства за насърчаване на полицейското сътрудничество в региона и за укрепване на съществуващите отдели за

координиране на правоприлагането, както и за оценка на изискванията за създаване на координационни отдели в Косово и Турция);

- *Механизъмът за гражданско общество*: единен механизъм в полза на всички бенефициери по ИПП, целящ укрепване на организациите на гражданското общество и тяхната роля в политическия процес, засилване на местния капацитет за гражданска мобилизация, насърчаване на създаването на мрежи, на сътрудничеството и на трансфера на ноухау. В средата на 2009 г. бе създадена Служба за техническа помощ, чиято цел е да предоставя обучения и съвети на местните организации, да оценява нуждите, да анализира местните правни и финансови условия, както и да подкрепя идентифицирането и избора на проекти на местно равнище. Бяха създадени местни съвещателни групи за обсъждане на нуждите и на стратегически въпроси. Механизмът предостави подкрепа и за събития за междуличностни контакти с участието на голям брой представители на организации на гражданското общество и особено положителен отклик относно полезността на такива събития за разбиране на политиките и програмите на ЕС, както и за улесняване на контактите;
- *Инвестиционната рамка за Западните Балкани*: официално създадена през декември 2009 г., рамката осигурява координирано сътрудничество между международните финансови институции (ЕИБ, ЕБВР, ЦЕБ и други) в контекста на големи инвестиционни нужди в региона и недостатъчни налични средства. Рамката предоставя единна входна точка за региона за подаване на искания за финансиране в подкрепа на инфраструктурни инвестиции, където средствата по ИПП се обединяват със средства от международните финансови институции. Сред ползите от нея са по-голямата ангажираност на бенефициерите и по-доброто съответствие между национални/регионални приоритети, координация от донорите и допълване на безвъзмездните средства със заеми от международните финансови институции.

Освен това през 2009 г. бе отбелязан общ напредък по други регионални и хоризонтални дейности, свързани с политическата ос, икономическата ос и оста, отнасяща се до европейските стандарти, по раздел I на ИПП, а именно в областта на връщането на бежанци, социалното приобщаване, координирането на социалната защита, участието в Съюза за Средиземноморието, публичната администрация, правосъдието, свободата и сигурността, развитието на гражданското общество и диалог, сътрудничеството между международните финансови институции и конкурентоспособността им в подкрепа на инфраструктурни инвестиции, енергийната ефективност и частните инвестиции, конкурентоспособността и търговията, образованието, младежта, висококачествената инфраструктура, правата на индустриална и интелектуална собственост, безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарна политика, енергетиката, митниците и данъчното облагане, статистиката, околната среда (включително изменението на климата) и ядрената безопасност и защитата от радиация.

2.2.2.2. Раздел II

Таблица 3: Общ преглед на сумите по раздел II от ИПП 2007—2009 г., поети като задължение, по договори и изплатени към 31 декември 2009 г. по бенефициер, в млн. EUR

Бенефициери по ИПП	Поети като задължение	По договори	% По договори	Изплатени	% Изплатени
Албания	25,09	0,68	2,71 %	0,62	2,47 %
Босна и Херцеговина	14,12	0,39	2,76 %	0,31	2,20 %
Хърватия	40,32	0,44	1,09 %	0,18	0,45 %
бивша югославска република Македония	12,61	0,13	1,03 %	0,00	0,00 %
Косово	-	-	-	-	-
Черна гора	13,07	0,58	4,44 %	0,25	1,91 %
Сърбия	31,91	1,84	5,77 %	0,88	2,76 %
Турция	8,02	0,06	0,69 %	0,04	0,55 %

Страни кандидатки

През 2009 г. дейността по възлагане в **Хърватия** беше ограничена и по раздел II от ИПП за 2007 г. (5 %). Процедурите за предоставяне на безвъзмездни средства бяха започнати по всички програми, но по повечето от тях до края на периода, обхванат от доклада, не се стигна до възлагане.

През 2009 г. по този раздел започна дейност по прилагане и в **бившата югославска република Македония**, като през август бе даден ход на първата покана по програмата за трансгранично сътрудничество с Албания. През декември 2009 г. бяха подписани споразуменията за финансиране за програмите за 2008 г. за трансгранично сътрудничество с Албания и Гърция, като по този начин бе открит пътят за стартиране на покани за предложения, съчетаващи средствата за 2007 г. и 2008 г. през 2010 г. По тези две програми обаче все още не бяха подписани договори за възлагане. Само два договора за възлагане бяха подписани по програмата за трансгранично сътрудничество за Югоизточна Европа. До края на периода, обхванат от доклада, за 30 % от средствата по програмата на Европейския фонд за регионално развитие по ИПП 2007 г. бяха сключени договори.

През 2009 г. в **Турция** бяха започнати процедури за предоставяне на безвъзмездни средства по този раздел (програма за Черноморския басейн на Инструмента за европейска политика за съседство и програма за трансгранично сътрудничество България-Турция), въпреки известното забавяне на програмата за трансгранично сътрудничество България-Турция, породено от дълги административни процедури от турска страна. Очаква се обаче коригиране на тази ситуация вследствие на промени в отговорните структури за управление.

Потенциални кандидатки

По раздел II през 2009 г. бе започнато изпълнение на трансгранични дейности и в **Албания**, като през лятото (над година след подписването на първите споразумения за

финансиране) бяха публикувани първите покани за подаване на предложения по програмите за вътрешно сътрудничество в Западните Балкани (Албания – Черна Гора и Албания – бивша югославска република Македония) с краен срок през септември/октомври. Подборът следва да бъде завършен през 2010 г., когато се очаква възлагане на всички отпуснати средства за 2010 г. През 2009 г. бе извършена и подготвителна работа за покана за предложения по програмата с Гърция, която ще бъде стартирана през 2010 г. Бяха подписани три договора за възлагане с албански бенефициери по международната програма „Югоизточна Европа“ по ЕФРР. До края на годината бяха възложени 26 % от средствата по раздел II на ИПП 2007 г.

През 2009 г. продължи изпълнението по този раздел в **Босна и Херцеговина**, като през лятото, след създаването на структурите за управление близо година след подписването на първите споразумения за финансиране, бяха стартирани първите покани за предложения по програмите за вътрешно сътрудничество в Западните Балкани по ИПП 2007 г. и ИПП 2008 г. Подборът на проекти следва да бъде завършен през 2010 г., когато всички средства за 2007 г. и 2008 г. следва да бъдат възложени. Бе даден ход и на покани за предложения по програмите за гранично сътрудничество с държавите-членки, които също трябва да бъдат приключени през 2010 г. Бяха подписани договори за възлагане по международната програма „Югоизточна Европа“ по ЕФРР, включвайки всички средства по ИПП 2007 г., и бе даден ход на покани за предложения по програмата за Средиземноморието.

Както и през предходни години през 2009 г. в Косово не бяха предприети действия, свързани с трансгранични проекти, тъй като все още не бяха налице необходимите условия.

През 2009 г. в **Черна гора** по този раздел бяха отправени четири покани за предложения, като три от тях обхващат средства по ИПП 2007 г. и 2008 г. Те следва да приключат през 2010 г.

В **Сърбия** през 2009 г. бе даден ход на първите покани за предложения, обхващащи средства от 2007 г., 2008 г. и 2009 г. по всички трансгранични програми със съседни държави. През 2010 г. следва да бъдат подписани договори за възлагане, с изключение на програма „Югоизточна Европа“ по ЕФРР, по която през последното тримесечие на 2009 г. бяха подписани 17 договора и през ноември бе стартирана втора покана за предложения.

Като цяло участието в поканите за представяне на предложения бе по-голямо от очакваното, както в страните кандидатки, така и в страните потенциални кандидатки, особено по програмите за вътрешно сътрудничество в Западните Балкани, което бе свидетелство, че трансграничните програми се разглеждат като възможност за помиряване и за добри съседски отношения, както и възможност за местно изграждане на

капацитет.

2.2.2.3. Раздел III

Таблица 4: Общ преглед на сумите по раздел III от ИПП 2007—2009 г., поети като задължение, по договори и изплатени към 31 декември 2009 г. по бенефициер, в млн. EUR

Бенефициери по ИПП	Поети като задължение	Изплатени	% Изплатени
Хърватия	142,35	42,80	30,07 %
бивша югославска република Македония	40,50	12,15	30,00 %
Турция	524,00	157,20	30,00 %

През 2009 г. в **Хърватия** започна дейност по изпълнение и по раздел III, основно съсредоточена върху предварителната оценка и одобрението на проекти, както и върху започването на процедури по възлагане на обществени поръчки, докато броят на подписаните договори за възлагане продължи да е малък поради дългите и сложни процедури за обществени поръчки за инфраструктурни програми. До края на периода, обхванат от доклада, около 30 % от средствата по този раздел бяха изплатени.

Изпълнението по този раздел, основно подготовка на проекти, започна в **бившата югославска република Македония** едва през втората половина на периода, обхванат от доклада, след предоставянето на правомощия за управление и подписването на споразуменията за финансиране.

В **Турция** изпълнението по раздел III на ИПП започна след подписването на споразуменията за финансиране за трите оперативни програми през септември и ноември 2009 г.; участието в поканата за предложения бе много по-широко от очакваното (като общата стойност на заявленията по оперативната програма за регионална конкурентоспособност беше над 17 пъти по-висока от наличните средства). Към края на периода, обхванат от доклада, възлагането все още бе ограничено. Към края на 2009 г. Комисията одобри два важни инфраструктурни проекта по оперативните програми за транспорт и околна среда, като изпълнението започна наскоро само по един от тях. Повод за тревога беше забавянето в подготовката и публикуването на документите за възлагане на обществени поръчки.

2.2.2.4. Раздел IV

Таблица 5: Общ преглед на сумите по раздел IV от ИПП 2007—2009 г., поети като задължение, по договори и изплатени към 31 декември 2009 г. по бенефициер, в млн. EUR

Бенефициери по ИПП	Поети като задължение	Изплатени	% Изплатени
Хърватия	38,28	12,7	33,18 %
бивша югославска република Македония	16,30	4,89	30,00 %
Турция	158,70	47,61	30,00 %

През 2009 г., след влизането в сила на споразумението за финансиране през март, в **Хърватия** започна дейност по изпълнение в рамките на раздел IV със стартирането на 8 схеми за предоставяне на безвъзмездни средства. Към края на годината около 33 % от средствата, поети като задължения по този раздел, бяха изплатени.

В бившата югославска република Македония правомощията за управление по този раздел бяха прехвърлени през октомври 2009 г., след което през ноември бе подписано споразумението за финансиране, а през декември бе изплатено авансовото плащане. Изпълнението все още бе много бавно, което породило сериозни рискове от евентуална необходимост средствата да бъдат отменени през 2011 г. През 2009 г. проблемно бе одобрението на оперативните структури; тази ситуация се подобри през 2010 г., но все още не е дадено одобрение за две структури (от общо 15), което поражда опасения предвид липсата на ясна перспектива за тези структури.

През 2009 г. в Турция бе даден ход на пет покани за представяне на предложения по оперативната програма по този раздел във важни области, свързани с развитието на човешките ресурси, като например образованието на момичета. Като цяло участието беше много успешно, до степен да затрудни турските органи в гладкото управление на процеса за оценяване. До края на 2009 г. не бяха подписани договори за възлагане.

2.2.2.5. Раздел V

Таблица 6: Общ преглед на сумите по раздел V от ИПП 2007—2009 г., поети като задължение, по договори и изплатени към 31 декември 2009 г. по бенефициер, в млн. EUR

Бенефициери по ИПП	Поети като задължение	Изплатени	% Изплатени
Хърватия	76,90	0,00	0,00 %
бивша югославска република Македония	19,00	0,00	0,00 %
Турция	159,20	0,00	0,00 %

През 2009 г. в Хърватия не бе извършена дейност по изпълнение по раздел V за двете мерки, които бяха акредитирани, а дейността бе съсредоточена върху акредитирането на останалите мерки. Бе отбелязан известен напредък в подготовката на правила за възлагане на обществени поръчки, но до края на периода, обхванат от доклада, все още имаше забавяне, което излага на риск средствата за 2007 г. и 2008 г. Следователно усилията бяха концентрирани върху прехвърлянето на правомощия за управление и върху покани за представяне на предложения. По този раздел не бяха изплатени средства.

През 2009 г. бяха предприети окончателни подготвителни действия за изпълнение по този раздел и в бившата югославска република Македония, но не бе извършена дейност за възлагане на обществени поръчки или подписване на договори за изпълнение. Най-сетне бе създадена системата за управление и контрол за този раздел и през декември бяха прехвърлени правомощията за управление. Започна изпълнение по три от четирите мерки по програмата. Многогодишното споразумение за финансиране бе довършено и влезе в сила.

В Турция през 2009 г. не бяха предприети действия за изпълнение по този раздел поради забавяне в националното акредитиране на необходимите структури. Комисията продължи да подкрепя процеса чрез предоставянето на помощ за изграждане на капацитет.

3. РЕЗУЛТАТИ ОТ ОЦЕНКАТА

Основната цел на оценката е да подкрепя вземането на решения при програмирането и изпълнението на предприсъединителната помощ и във формулирането на политики и стратегии чрез оценяване на резултатите от финансовата подкрепа за постигането на предприсъединителните цели. Оценката се извършва основно на по-високо равнище (сектори, програми, стратегически цели и т.н.), а не на равнище проекти. Оценката осигурява на Комисията и преценка на действията според техните резултати, въздействие и нуждите, които те удовлетворяват, и осигурява отчетност по отношение на съотношението между вложените средства и извлечената стойност и по отношение на използването на предприсъединителните средства. Освен това се подкрепя развитието на местния капацитет за изработване на оценка като средство за укрепване на капацитета на бенефициерите да управляват и контролират предприсъединителната помощ.

През 2009 г. в Турция и Хърватия бяха извършени секторни, тематични и специални проверки като част от схемата за междинни оценки. Тези оценки обхващаха преди всичко предприсъединителния финансов инструмент (Турция) и програмите PHARE и CARDS (Хърватия). През 2009 г. междинната оценка бе заменена с нов инструмент за междинна оценка на равнище програма (Country Program Interim Evaluation – CPiE), който обхваща както помощта, отпусната по ИПП, така и тази, отпусната преди въвеждането на ИПП, в трите страни кандидатки. CPiE е съсредоточен върху подходите на равнище програма в по-голяма степен отколкото предходния подход на равнище сектор, но новият инструмент продължава да служи като инструмент за управление, по-конкретно като подпомага с информация ръководителите на програми при вземането на решения. CPiE е замислен и като инструмент, който да предоставя подходящо и навременно изграждане на капацитета на бенефициерите по ИПП, за да им помогне да спазват изискването на регламента за прилагане на ИПП бенефициерите да поемат отговорност за извършването на междинни оценки по раздел I на ИПП след прехвърляне на управлението.

До края на периода, обхванат от доклада, CPiE⁵ за Хърватия бе вече завършена. CPiE за Турция⁶ и за бившата югославска република Македония⁷ ще бъде завършена през 2010 г. В CPiE за Хърватия бяха разгледани редица хоризонтални въпроси, свързани с програмирането, управлението, наблюдението и оценката на помощта и се анализира уместността, ефикасността, резултатността, въздействието и устойчивостта на инициативите, финансирани по програмите PHARE 2005 г. и 2006 г. и ИПП 2007 г. и 2008 г. Основните констатации (несъмнено положителни по редица аспекти, но същевременно сочещи възможни подобрения по други) бяха следните:

- *логика на интервенцията*: оценката на логиката на интервенция показва добро съответствие между националните програми и ДМИП, но на равнище проект е възможно подобрение, особено по отношение на определянето на цели и показатели;

⁵ Междинна оценка за 2009 г. на програмата на страната относно предприсъединителната подкрепа за Хърватия; Договор № IPA/2009/215-223

⁶ Междинна оценка за 2009 г. на програмата на страната относно предприсъединителната подкрепа за Турция; Договор № IPA/2009/218-310

⁷ Междинна оценка за 2009 г. на програмата на страната относно предприсъединителната подкрепа за бившата югославска република Македония; Договор № IPA/2009/224-311

- *управление на помощта:* с течение на времето са отчетени някои подобрения в механизма за програмиране, но може да се въведе по-строг преглед на предложенията за проекти въз основа на аспекти, които са по-малко формални и повече по същество. Що се отнася до изпълнението на проекта има съществени подобрения в процеса на възлагане на обществени поръчки и някои подобрения по отношение на изпълнимостта на проектите.
- *мониторинг:* системата за мониторинг функционираше сравнително гладко, но съществуващата конфигурация от секторни мониторингови подкомитети (създадени първоначално през 2006 г. за осигуряване на мониторинг на децентрализираната помощ по програмите CARDS и PHARE) трябваше да бъде приведена в съответствие с приоритетите на помощта по ИПП, тъй като тя е структурирана по различен начин от PHARE и следва различни приоритети. Това доведе до неравномерно разпределение на натоварването между комитетите. Освен това слабото участие на висшестоящи служители в заседанията на секторните подкомитети ограничава техния потенциал да служат като форум за вземане на решения. Също така може да бъде постигнато значително подобрение в съдържанието и качеството на мониторинговите доклади, подготвени от хърватската администрация;
- *оценка:* въпреки че нивото на изпълнение от страна на адресатите на препоръките, отправени от Европейската комисия в нейните оценки, е задоволително, следва да се подобри механизмът за проследяване на изпълнението на препоръките;
- *резултатност на помощта:* огромната част от проектите са с голяма степен на *уместност*, тъй като съответстват добре на многобройните нужди, свързани с присъединяването. *Ефективността* и изгледите за *въздействие* като цяло са положителни в областите, свързани с конкретни изисквания на достиженията на правото на ЕС, но има различна степен на резултатност в областите, свързани с административния капацитет и публичната администрация. Смесени са и изгледите за *устойчивост* на резултатите. Основният проблем е свързан с недостатъчния брой служители в институциите бенефициери и особено с трудностите да се задържи персоналет, тъй като много от институциите са изправени пред непрекъснат отлив на квалифицирани служители, често обучени със средства от ЕС.

От друга, не толкова оптимистична гледна точка, през 2009 г. беше представен доклад за оценка на реформата в публичната администрация в „Хърватия и отвъд“⁸, в който беше констатирано, че недостатъчната политическа ангажираност и участие, както и слабият стратегически подход подкопават по-широкото въздействие и устойчивостта в Хърватия. Освен за Хърватия, констатациите в доклада бяха също, че липсата на ясна стратегия и методика за работа по въпроси, свързани с политическите критерии (включително реформата в публичната администрация) означава, че кандидатите не са наясно със своите задължения в това отношение.

⁸ „Подкрепа за реформата в публичната администрация в Хърватия и отвъд“, тематичен доклад № R/ZZ/ PAR/0811

През 2009 г. бе завършена и оценка на логиката на интервенция в програмирането на предприєдинителната помощ по ИПП в Турция⁹. Оценката стигна до заключението, че програмирането на ИПП е преди всичко съсредоточено на равнище проект. Въпреки че повечето проекти са уместни с оглед на присъединяването, не съществува всеобхватно многогодишно програмиране. Документите за многогодишно индикативно планиране (ДМИП), обхващащи 3 години, са първата стъпка за създаването на по-стратегическа рамка за програмиране, но все още не предоставят цялостна рамка, която своевременно да обхваща всички нужди, свързани с присъединяването, и да позволява ефективния избор на проекти и тяхната последователност.

Заинтересованите бенефициери се съобразиха с констатациите и препоръките от оценките през 2009 г. и продължиха да го правят през 2010 г. От своя страна Комисията засили своя редовен мониторинг относно напредъка по действията, предприети от бенефициерите в отговор на констатациите от оценките. В светлината на препоръките, отправени на конференцията за ИПП през 2009 г. и в заключенията на Съвета относно ИПП от декември 2009 г., Комисията също се зае да подобри допълнително логиката на помощта по ИПП чрез редица мерки, които вече са в ход през 2010 г., а именно:

- структурата и съдържанието на ДМИП са в процес на преразглеждане с цел осигуряване на по-стратегическа многогодишна рамка за програмиране, в която финансовата помощ е свързана по-ясно с политическите приоритети, с цел подпомагане в по-голяма степен на бенефициерите по ИПП да постигнат критериите за присъединяване и с цел създаване на възможности за по-ефективен подбор и по-ефективно последователно разполагане на проектите във времето;
- програмирането се допълва, ако е необходимо, с по-целенасочен секторен подход, включващ секторни стратегии, чрез които се цели допълнително подобряване както на ангажираността, така и на въздействието;
- бъдещите проекти ще имат по-ясни цели и показатели, като това ще доведе до подобряване на подпомагането;
- когато е необходимо поставянето на ясно определени условия ще се засили с цел да се гарантира в по-голяма степен, че бенефициерите изпълняват ангажиментите, необходими за постигане на резултатите и въздействията от финансовата помощ;
- съвместно с органите на бенефициерите допълнително ще бъдат подобрени системите за мониторинг с цел поставяне на по-силно ударение върху резултатите и въздействието на изпълняваните проекти;
- ще бъдат предприети по-нататъшни действия по отношение на неизпълнени препоръки за подобряване на системите за управление и контрол на децентрализираното изпълнение, с което ще се подобри надзорът и контролът на средствата;

⁹ Специална оценка на логиката на интервенция на финансовата помощ от Европейската комисия в страните кандидатки и основни изводи за преразглеждането на ДМИП за периода 2010—2012 г. – Турция. Тематичен доклад към Междинната оценка на предприєдинителните програми на ЕС в Хърватия и в Турция и дейности на Централната служба, Договор № PHARE/2007/142-454

- извършването на допълнителни специални одити, оценки и мониторинг отблизо ще гарантира ефективността на подобренията и ще позволи по-нататъшно адаптиране на системата, ако е необходимо.

4. КООРДИНИРАНЕ НА ДОНОРИТЕ С ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ И ДВУСТРАННИТЕ ДОНОРИ

Както бе посочено по-горе, през 2009 г. в Тирана (април) и в Брюксел (октомври) бяха проведени конференции на високо равнище по въпросите на предприсъединителната помощ, посветени на координирането на донорите и ефективната подкрепа за разширяването на Съюза. На тези конференции Комисията и държавите-членки, заедно с международните финансови институции и донори извън ЕС, се споразумяха да продължат тясното координиране между донорите и по-ефективното управление на средствата в съответствие с духа и принципите на Парижката декларация за ефективност на помощта, Програмата за действие от Акра и Кодекса на поведение на ЕС относно разпределението на тежестта. Предвид факта, че по-голямата част от помощта в региона идва от Европейския съюз и ограничен брой двустранни донори, а многобройни други донори предоставят съвсем ограничени средства за отделен бенефициер, бе постигната договореност за значително засилване на допълняемостта и разпределението на тежестта между донорите.

Наред с другото, заключенията от тези конференции насърчиха ЕС и донорите да подкрепят в пълна степен ангажираността на бенефициерите с координирането на донорите и да работят за постигането на секторен подход, чрез който се цели: постигане на по-добра ефективност и по-широко въздействие на средствата по ИПП и средствата от други донори; организиране на съвместни обучения за ефективност на помощта и методи на сътрудничество; включване на ефективността на помощта в техните собствени цели за управление и системи за докладване; гарантиране на приспособимост и предсказуемост на помощта. Бенефициерите от своя страна бяха насърчени да укрепят своите структури за координиране на донорите, да осигурят съгласувано използване на външната помощ и на вътрешните бюджетни средства и да постигнат по-нататъшен напредък в създаването на структури и в ангажираността, необходими за гарантиране на ефективно децентрализирано управление на ИПП.

Като цяло през 2009 г. бяха засилени съвещателните механизми за обсъждане на стратегическите документи по ИПП (като ДМИП) и на документите за програмиране (като списъци на проекти и национални програми), като в тях участваха държавите-членки, други донори, местните бюра на международните финансови институции, а в някои случаи и представители на гражданското общество. Тези срещи за обсъждане на планирането, програмирането и изпълнението на помощта до голяма степен осигуриха координиране, съгласуваност и допълняемост. В много случаи бе налице нарастваща водеща роля на бенефициера, като например в Албания, където една правителствата дирекция отговаря за националната, секторната и хоризонталната координация на стратегията за развитие, както и за координирането на донори. Все още обаче са необходими допълнителни усилия за подкрепа на бенефициерите, които да поемат по-изразено водачество в координирането на донори. Със същата степен на важност е и необходимостта от увеличаване на капацитета за координиране на донори за постигането на по-практически резултати и за подобряване на ефективността на помощта. Срещите за координиране трябва да се фокусират повече върху постигането на съгласие за оперативните и практическите стъпки в подкрепа на програмирането с

цел постигане на резултати, върху изпълнението на решения за поделяне на тежестта и върху подкрепата за бенефициерите, които да разработят секторни стратегии и да разполагат с необходимите елементи за секторен подход.

В Косово бе постигнат напредък по разработването на платформа за управление на помощта, с която да се улесни обменът на информация по текущи и планирани проекти в цялата донорска общност. Правителствата на бившата югославска република Македония и на Сърбия също сверяват помежду си информация по проекти, финансирани от донори. Албания и Босна и Херцеговина изработиха доклади за създаване на карта на донорите. Такива доклади са особено полезни, като се има предвид че през 2009 г. в Западните Балкани и Турция се появиха сигнали за промяна в съвкупността на донорите. Поради вътрешен натиск в резултат на финансовата криза имаше разместване в присъствието на донорите. Някои държави-членки на ЕС обявиха планове за намаляване на двустранните програми или за оттегляне, особено от страните кандидатки. Въпреки че бе споделяна информация относно ресурсите и средносрочното присъствие на донорите, необходими са по-нататъшни усилия за подпомагане на бенефициерите да планират средносрочни рамки за разходване на средствата и за подпомагане на донорите да планират по-съгласувани програми. Ясна преценка на средносрочните планове на всички донори (включително Китай и Русия в някои случаи) ще бъде важна за постигане на резултати по Кодекса на поведение на ЕС относно разпределението на тежестта и за подкрепа на секторните подходи. Китай и Русия стартираха в региона някои значителни инвестиции и предоставяне на заеми при облекчени условия, например в секторите на енергетиката и транспорта. Тези инвестиции следва да бъдат взети предвид заедно с тези от международните финансови институции, особено ЕИБ и ЕБРР.

Бяха направени няколко забележими крачки напред в контекста на разпределението на тежестта в Албания и по някои подходи, основани на сектори или програми, в бившата югославска република Македония. И двете страни бяха избрани за изпълнението на Инициатива за ускоряване на разпределението на тежестта, с която се цели насърчаване на изпълнението на Кодекса на поведение на ЕС относно допълняемостта и разпределението на тежестта в политиката за развитие. Оперативната рамка на ЕС за ефективност на помощта (ноември 2009 г.) имаше за цел да постигне по-добри резултати в областта на развитието посредством по-ефективно сътрудничество на място, по-малко дублиране на усилията и по-ниски разходи при предприетите действия. Правителствата дирекция на Албания за стратегия и координиране на донори по водачеството на Инициативата за ускоряване на разпределението на тежестта, която е предвидена в Националния план за действие на Албания за хармонизация и която има допълнителна стойност за други съществуващи механизми за координиране. През 2009 г. бе проведен съвместен анализ за постигане на съгласие по обща дефиниция на ролите и отговорностите на водещите донори, както и за стартиране на задачата да бъдат определяни водещи донори за конкретни сектори.

Бившата югославска република Македония разработи планове и методология за подход, основан на програми, със значимо съдействие от Световната банка и от ЕС, а създаването на секторни работни групи в Сърбия също показва, че ефективното координиране може да дава резултати.

Въпреки това, за ефективността и резултатността, приличащи от наличието на структури за координиране на донорите, които са в състояние да прилагат принципите за ефективност на помощта за развитие, следва да се следи по-добре както от страна на

бенефициерите, така и от страна на донорите. Всички донори следва да положат допълнителни усилия за намаляване на дублирането и на разходите за трансакции, например посредством съвместен анализ, усъвършенстване на механизмите за мониторинг и оценка на бенефициерите и съвместно използване на тези механизми, укрепване на капацитета на бенефициерите да разработват секторна политика и да прилагат секторни стратегии.

5. КООРДИНИРАНЕ С МЕЖДУНАРОДНИТЕ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ

Комисията е поела ангажимент за по-тясно координиране с европейските и международните финансови институции, които подкрепят модернизацията и социално-икономическото развитие в Западните Балкани. По-тясното координиране с международните финансови институции се осъществява както на политическо/институционално равнище, така и на равнище финансиране.

Консултативната група на международните финансови институции се състои от представители на Комисията, групата на Световната банка (МБВР/МФК), Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), Банката за развитие на Съвета на Европа (БРСЕ), Съвета за регионално сътрудничество, Скандинавската инвестиционна банка, Скандинавската финансова корпорация за околна среда, Черноморската банка за търговия и развитие. През януари 2009 г. Консултативната група проведе пленарно заседание, за да обсъди действията за Западните Балкани и Турция, които се налагат с оглед на финансовата и икономическата криза. Участниците постигнаха съгласие, че Консултативната група трябва да продължи своето тясно сътрудничество в наблюдението на икономическата и финансовата ситуация в региона и координирането на подходящи отговори на кризата.

През 2009 г. Комисията работи в тясна взаимовръзка в Европейската централна банка и с международните финансови институции за създаването на Пакет за отговор на кризата на стойност от 160 млн. EUR, финансиран по ИПП 2009 г. Пакетът комбинира безвъзмездни средства от ЕС със заеми от международните финансови институции за по-бързо осъществяването на изключително необходимите инвестиции в общинска инфраструктура и за енергоспестяване.

Бе призната необходимостта от последващи действия на равнище бенефициер и сектор. Като част от по-широк пакет за отговор на финансовата криза, Комисията даде ход на регионален проект под съвместното управление с Европейската централна банка. Бе предоставена подкрепа за надзор на регионалния банков сектор (микро и макро-пруденциален) с цел да се укрепи капацитетът и да се засили сътрудничеството между националните централни банки в Западните Балкани и Турция и 14-те национални централни банка на Евросистемата. В течение на две години проектът ще координира приноса на основните международни финансови участници като Базелския комитет за банков надзор, Центъра за обучение по финанси в Любляна, Виенския съвместен институт, Международния валутен фонд и Световната банка. През 2009 г. секретариатът на Консултативната група на международните финансови институции бе поет от Комисията след закриването на съвместния офис на Европейската комисията и Световната банка в Брюксел.

В контекста на Пакета за отговор на кризата, от есента на 2009 г. Комисията също така си сътрудничи и с пакта за инвестиции в Югоизточна Европа на ОИСР по мерки за увеличаване на конкурентоспособността на икономиките.

През декември 2009 г. Комисията, ЕИБ, ЕБВР и БРСЕ създадоха **Инвестиционната рамка за Западните Балкани** за по-нататъшно хармонизиране и сътрудничество във финансирането на инвестиции в социално-икономическото развитие на региона. Рамката обхваща два инструмента: Съвместен механизъм за отпускане на заеми (JLF) и Съвместен механизъм за безвъзмездни средства (JGF). JLF съчетава в общ канал за приоритетни инвестиции съвместните заеми от ЕБВР и ЕИБ (на приблизителна обща стойност от 1 млрд. EUR), както и от БРСЕ и други двустранни финансови институции на държавите-членки, които дават своя принос в Съвместния европейски фонд за Западните Балкани. JGF обединява безвъзмездни средства от ЕС (бюджета на ИПП), от участващите международни финансови институции (БРСЕ, ЕИБ, ЕБВР) и Съвместния европейски фонд за Западните Балкани; държавите-членки или други потенциални донори могат да дават своя принос към JGF.

Примерите за засилено сътрудничество включват: по-добра видимост на подготовката на предстоящи проекти на международните финансови организации; общи усилия за хармонизиране на инвестиционните приоритети на международните финансови институции с приоритетите за присъединяване към ЕС по сектори; по-добро представяне на бенефициерите на ИПП в процеса на подбор на проекти; рационализиране на подготовката и осъществяването с акцент върху проекти, които се нуждаят от подкрепа от международните финансови институции, и участие на държавите-членки с двустранни безвъзмездни средства.

През 2009 г. бяха направени значителни усилия и за по-нататъшното изпълнение на трите приоритетни области на сътрудничество с международните финансови институции: развитие на частния сектор и микро-, малки и средни предприятия (МСП), енергийна ефективност и инфраструктура.

- *Първа приоритетна област – развитие на частния сектор:* по отношение на предоставянето подкрепата от ЕС за насърчаване на достъпа до финансиране за МСП е основно канализирана чрез Европейския фонд за Югоизточна Европа (ЕФЮЕ), благодарение на който бяха обединени в един инструмент двете предходни схеми за микро-кредитиране в региона. ЕФЮЕ осигурява дългосрочна устойчивост и събиране на средства като предлага покриване на риска, за да бъдат привлечени частни капитали за инвестиране в микрозаеми. ЕФЮЕ бе успешно стартиран. До декември 2009 г. участието на Комисията в ЕФЮЕ, посредством Европейския фонд за инвестиции, възлизаше на 96,4 млн. EUR, а общата стойност на портфейла бе увеличена на 579 млн. EUR. Подзаемите бяха на обща стойност 450 млн. EUR, разпределени на 115 600 вторични кредитополучатели. Общият размер на средствата, отпуснати от създаването на ЕФЮЕ, достигнаха 1,1 млрд. EUR, разпределени в 216 000 заема.

- *Втора приоритетна област – енергийна ефективност:* тази приоритетна област цели да насърчава инвестициите в енергийната ефективност и енергията от възобновяеми източници в малките и средните предприятия, в жилищния и публичния сектор посредством действия, подкрепяни от национални програми, включително чрез повишаване на обществената информираност относно енергийната ефективност и потенциала за спестяване на енергия, прилагане на законодателство във връзка с директивите за енергийни характеристики на сградите¹⁰ и относно ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги¹¹ (включително енергия от възобновяеми източници). Насърчаването на инвестициите в енергийна ефективност е в съзвучие с препоръката, съдържаща се в Зелената книга за енергийната ефективност¹² на Европейската комисия, с която международните финансови институции се приканват да предоставят дългосрочно финансиране за инвестиции в енергийната ефективност. В строителния и в промишления сектор по Механизма за финансиране на енергийната ефективност бе предоставена допълнителна подкрепа за финансовите посредници и за крайните кредитополучатели, като бяха предоставени възможности за по-голямо спестяване на енергия и за намаляване на въглеродните емисии. Освен това, като част от Пакета за отговор на кризата от 2009 г., Европейската комисия се включи във *Фонда за енергийна ефективност в Югоизточна Европа*, публично-частно партньорство, иницирано от ЕИБ и Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) и в което участват международни финансови институции, донори и частни инвеститори. Този фонд ще предоставя инвестиции в енергийната ефективност и в енергията от възобновяеми източници посредством специална финансова подкрепа и техническа помощ за стопанските среди, за компаниите, предоставящи енергийни услуги, за домакинствата, общините и други публични институции. През 2009 г. чрез Механизма бяха подпомогнати две местни банки в Босна и Херцеговина и в Сърбия за разработване на тяхното инвестиционно портфолио в областта на енергийната ефективност и енергията от възобновяеми източници. Тези проекти получиха финансиране и от ЕБВР на обща стойност от 20 млн. EUR, съчетано с 4,6 млн. EUR безвъзмездни средства от ЕС като инвестиционно

¹⁰ Директива 2002/91/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2002 г.

¹¹ Директива 2006/32/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2006 г.

¹² COM(2005) 265 окончателен, 22 юни 2005 г.

поощрение за крайните кредитополучатели и административни разходи за участващата банка.

- *Трета приоритетна област – насърчаване на инвестициите в инфраструктурата:* адекватните инфраструктурни мрежи и услуги в транспорта, енергетиката, околната среда и социалния сектор са от решаващо значение за обезпечаване на социално-икономическото развитие и стабилността в региона. Сред основните фактори, които възпрепятстват подобренията в инфраструктурата, са: неефективното използване на финансовите ресурси, липсата на опит у бенефициерите за подготовка на проекти за финансиране от международните финансови институции и други донори, или недостигът на финансиране, ограничаваш приемливостта на проектите. Тази приоритетна област включваше създаването на Мултисекторен механизъм за инфраструктурни проекти с няколко бенефициери (МИП). МИП подкрепя институции на национално, регионално и общинско равнище в подготовката и осъществяването на инфраструктурни инвестиционни проекти, финансирани от международните финансови институции и/или други донори. Целта на механизма е да обединява средства, така че да се даде възможност за осъществяване на проектите. МИП предоставя експертни услуги за техническа помощ при осъществяването на проекти, като например предварителни проучвания на осъществимост, проучвания на осъществимост, предварителен и подробен замисъл, подкрепа в процеса на възлагане на обществени поръчки, действия за осъществяване и т.н. МИП също така съфинансира инвестиции в общинска инфраструктура, които са готови за осъществяване от международните финансови институции. През декември 2009 г. МИП бе включен в Инвестиционната рамка за Западните Балкани. До края на периода, обхванат от настоящия доклад, 65 проекта получиха подкрепа по този механизъм, като стойността на безвъзмездната подкрепа възлиза на 123 млн. EUR, а общите инвестиции се изчисляват на 1 млрд. EUR. В Албания например безвъзмездни средства от ЕС на стойност 4,7 млн. EUR допълниха заем в размер на 12 млн. EUR, които, добавени към националния принос и други безвъзмездни средства от двустранни източници, дадоха възможност за осъществяването на инвестиция във водоснабдяване и пречистване на води на стойност 21,7 млн. EUR.